

# Lärarhandledning

*Jag kan inte vara hos dig nu* - en bok om social- och ekonomisk utsatthet, förälders psykiska ohälsa, missbruk och fängelsestraff.



**Målgrupp: 9-12 år**

## Om boken

Pytte bor ensam med sin mamma. Ganska ofta har mamma svarta dagar då hon bara ligger i sängen och inte orkar någonting. Pytte måste springa hem från skolan varje dag för att ta hand om mamma. Men ibland mår mamma bra. Då är hon glad och fylld av energi. Julen närmar sig och som tur är verkar mamma må allt bättre. Med farmors hjälp blir lägenheten julfin och mamma vill köpa julklappar till Pytte. Men så försvinner hon. Mamma gör en dum dumhet som gör att polisen tar henne. Mamma hamnar i fängelse. Nu är Pytte ensamast i världen.

## Syfte

Att med bokens innehåll fundera över- och diskutera begrepp som social- och ekonomisk utsatthet. Boken ger eleverna möjlighet att reflektera kring utanförskap, psykisk ohälsa och hur det kan kännas att växa upp med föräldrar som missbrukar. Boken möjliggör också för eleverna att identifiera sig med huvudpersonen eller någon av karaktärerna samt ger dem en ökad förståelse om hur det kan kännas att ha en frihetsberövad förälder.

## Introduktion

Lärrarhandledningen består av en liten faktadel som ett stöd till läraren med plats för egna anteckningar. Efter faktadelen följer pedagogiska tips som läraren kan ta del av i sin genomgång eller diskussion med eleverna. Här finns också förslag på frågor med koppling till boken som kan diskuteras innan läsningen samt efteråt för att diskutera och jämföra reflektioner och kunskaper.

## Elevuppgifter

Efter genomgång av bokens ämnesinnehåll finns förslag på frågor för diskussion eller för enskild reflektion i skriftligt format. Frågorna ligger inlagda i handledningen på så sätt att de lätt kan skrivas ut. Eleverna bör ha randigt papper eller skrivhäfte när de svarar på frågorna.

## Tips!

Boken kan användas som högläsningsbok eller som klassuppsättning för tyst läsning.

För den som vill ha ytterligare stöd och information finns exempelvis

<https://www.bris.se>

<https://www.kriminalvarden.se>

<https://www.umo.se>

<https://maskrosbarn.org>

Man kan också vända sig till skolhälsovården, dvs skolpsykolog, skolsköterska och kurator.

## **Bokens koppling till läroplanen LGR11**

### **Skolans uppdrag:**

”Språk, lärande och identitetsutveckling är nära förknippade. Genom rika möjligheter att samtala, läsa och skriva ska varje elev få utveckla sina möjligheter att kommunicera och därmed få tilltro till sin språkliga förmåga.”

”Det etiska perspektivet är av betydelse för många av de frågor som tas upp i skolan. Perspektivet ska prägla skolans verksamhet för att ge grund för och främja elevernas förmåga att göra personliga ställningstaganden.”

### **Centralt innehåll:**

#### **Lgr svenska, årskurs 4-6**

#### **Läsa och skriva**

- Lässtrategier för att förstå och tolka texter från olika medier samt för att urskilja texters budskap, både de uttalade och sådant som står mellan raderna.
- Olika sätt att bearbeta egna och gemensamma texter till innehåll och form. Hur man ger och tar emot respons på texter.

#### **Tala, lyssna och samtala**

- Att argumentera i olika samtalssituationer och beslutsprocesser.

#### **Berättande texter och sakprosatexter**

- Berättande texter och poetiska texter för barn och unga från olika tider, från Sverige, Norden och övriga världen. Texter i form av skönlitteratur, lyrik, dramatik, sagor och myter som belyser människors villkor och identitets- och livsfrågor.
- Berättande texters budskap, språkliga drag och typiska uppbyggnad med parallellhandling och tillbakablickar, miljö- och personbeskrivningar samt dialoger.

#### **Eleverna tränar följande förmågor**

- Formulera sig och kommunicera i tal och skrift.
- Läsa och analysera skönlitteratur och andra texter för olika syften.
- Urskilja språkliga strukturer och följa språkliga normer.

# I klassrummet

*Jag kan inte vara hos dig nu*

Det finns nästan 30 000 barn som har en förälder i fängelse eller inom frivården. Det är Kriminalvården som räknat och då har de inte räknat med alla de barn som har en förälder i häkte. De har inte heller räknat de barn som har en bonusförälder eller ett syskon i fängelse.

Barn till frihetsberövade löper högre risk än normalpopulationen att drabbas av psykisk ohälsa och de flesta upplever känslomässiga, kognitiva och sociala påfrestningar till följd av föräldrarnas frihetsberövande. Sammanfattningsvis handlar det om att barnet måste hantera svåra känslor som sorg, skuld och rädsla, kognitiva utmaningar som till exempel moralkonflikt och sociala svårigheter som (rädsla för) stigmatiserande behandling av omgivningen och brist på socialt stöd. Forskning lyfter också en del beteendemässiga reaktioner hos barnen som överdriven vaksamhet, tillbakadragande och stort känslomässigt och praktiskt ansvarstagande för hem och övriga familjemedlemmar.

**Plats för läraranteckningar:**

# KOPIERINGSUNDERLAG

## Förslag på arbetsgång:

EPA

Ensam – Låt eleverna få en stunds tyst betänketid där de tänker igenom vad de själva tycker.

Par – Låt eleverna samtala två och två kring frågorna.

Alla – Lyft diskussionen i helklass och prata om den.

## Diskussionsfrågor till *Jag kan inte vara hos dig nu*

1. Är det okej att älska någon som har gjort något olagligt?
2. Får man vara arg på någon som man älskar?
3. På vilket sätt, tror du, kan det hjälpa att träffa andra som också har en förälder eller anhörig i fängelse, häkte eller frivård?
4. Hur skulle du reagera om du såg någon i din skola ha det så som Pytte i boken?
5. Varför tror du att Pytte först inte vill/vågar berätta för Fannie och Filippa vad hennes mamma har gjort?
6. Varför tror du att Pytte trots allt berättar för sina vänner?
7. Hur tror du att hon mår efter att hon har berättat att hennes mamma sitter i fängelse?
8. Vad tror du kan vara det jobbigaste med att ha en förälder i fängelse?
9. Vet du vem du kan vända dig till om du mår dåligt?
10. Finns det hemligheter man absolut inte ska berätta om? Varför/varför inte?
11. Finns det hemligheter man alltid ska dela med sig av? Varför/varför inte?

# Bokanalys

## 1. Handling

- Vad/Vem handlar boken om?
- Sammanfatta handlingen!

## 2. Personer

- Hur presenteras karaktärerna i boken? Genom sina handlingar, beskrivningar eller det de säger/inte säger?
- Får du reda på något om personernas egenskaper? Vilka är de i så fall?
- Hur ser personerna i boken ut, tror du?
- Vilket mål har huvudpersonen Pytte? När hon sitt mål? Vilka hinder och motgångar möter hon?

## 3. Miljö och tid

- Var och när utspelas boken?
- Vilken tid skildras? Vad i texten är det som får dig att tro att det handlar om just den tiden?  
Är det
- en kort eller lång period?
- Är handlingen kronologiskt eller hoppar författaren i tid och rum?

## 4. Språk

- Vilken typ av ord använder författaren? Är det lätta ord som du använder i vardagen, eller svåra och komplicerade ord?

## 5. Dina synpunkter

- Vad tyckte du om boken? Vad gillade du bäst? Skulle du rekommendera den?
- Handlade boken om det du trodde?
- Vad tycker du om slutet?
- Vad får du ut av texten? Påverkar eller berör den dig?
- Tror du författaren vill lära dig något?